

MŰHELYTANULMÁNY

*PETHEŐ Attila – SZIRMAI Péter*INNOVÁCIÓ A KREATIVITÁS
OKTATÁSÁBAN

A cikk a Budapesti Corvinus Egyetemen folyó vállalkozói képzés egy módszertani újítását írja le, foglalja össze. A vállalkozásindítási ötletek gyűjtésekor a tréning szakirodalomban ismert brainstorming módszerrel éltek a szerzők, a módszert azonban innovatívan alkalmazzák, a megszokott tábla, illetve flipchart technika helyett, a gyorsaságot és az áttekinthetőséget egyaránt szolgáló módon, Excel táblázatba gyűjtik az ötleteket, melyet közvetlenül kivétítve tesznek láthatóvá a hallgatóság számára.

A Budapesti Corvinus Egyetemen évről évre kifinomultabb módszerekkel próbáljuk rávezetni a hallgatóságot a vállalkozói gondolkodás fortélyaira, felébreszteni bennük a vállalkozó kedvet. A kísérlet sikere – mint a pedagógiai munkáé általában – csak hosszú évek, évtizedek múlva lesz lemérhető, ha akkor lesz valaki, aki megvizsgálja, hogy diákjainkból vagy valamilyen más végzettségű kontrollcsoportból lettek-e inkább sikeresebbek a vállalkozók.

További kihívást jelent a képzés során, hogy a vállalkozó egyik leglényegesebb attribútuma a kreativitás. Kreativitást azonban nem lehet könyvből lecke-ként tanulni és nem parancsolható meg szemináriumon a hallgatók számára: „legyetek kreatívak”. A tanítás szabályok átadását és elsajátítását jelenti, a kreativitás pedig éppen, hogy mindig kilépés az adott keretek, szabályok közül.

A hasonló célokat maga elé állító képzés csakis következetesen gyakorlatorientált lehet. A hallgatókat olyan helyzetbe kell hozni, hogy legalább gondolataikban, fejben eljussanak a vállalkozáshoz. Ezen az úton az első komolyabb döccenő a vállalkozói ötlet felkutatása. Legelőször ugyanis, amibe beleütközünk, az a

kérdés, ugyan mihez is tudnék én kezdeni, van-e még egyáltalán kínálkozó piaci lehetőség? Ilyenkor keveset használ a biztatás – hiszen másoknak is sikerült – a belső gátlást csakis gyakorlati lépésekkel lehet hatékonyan leküzdeni.

Csoportos alkotási technikák

Tanulócsoportjaink évről évre a kollektív alkotási technikákkal jutnak el a kreatív ötletekig, jutnak el addig, hogy ráébredjenek, képesek ezeknek a módszereknek a használatára és arra, hogy e módszerek célravezetőek lehetnek akkor, amikor lehetetlennek tűnő feladat megoldásába fogunk. A csoportos alkotási technikák – miként a Náhlik – Erdősi szerzőpáros művében ezt kifejti* olyan módszerek, amelyek technikai fogások segítségével segítenek a „bennünk lakó cenzor szavának elnémításában”, segítenek abban, hogy fokozzák a csoportok kreativitását, hogy a csoport összteljesítménye ne az átlag szintjén, ne is az egyes tagok kreativitási összegének szintjén, hanem előlött, a csoport által hozzáadott érték szintjén állhasson be. A brainstorming, az NCM, a 636 és más módszerek egyaránt azt szolgálják, hogy hatékony lehessen a csoport teljesítménye, nagy számban gyűjtsenek új, hasznos és jó ötleteket a tagok.

A brainstorming módszer

A rendelkezésre álló idő rövidsége (egy tanóra a Budapesti Corvinus Egyetemen 75 perc) miatt leggyakrabban az elmúlt években a brainstorming módszert használtuk.

* Lásd Náhlik Gábor – Erdősi Gyula (1987): Csoportos alkotási technikák, Akadémiai Kiadó

A brainstorming, magyarul ötletroham, olyan csoportos alkotó módszer, melynek célja egy előre meghatározott feladatra sok-sok megoldási ötletet találni. Az ötletroham során felélesztjük a kreatív problémamegoldó készséget, a résztvevőket csapattá kövacsoljuk össze, és a módszer alkalmazását a konkrét feladat megoldásán keresztül tanítjuk meg. A módszer használatához az ideális létszám a szokásos 9-12 fő, de egy jó moderátor (szemináriumvezető tanár) segítségével ez a létszám szemináriumi létszámmra (20-30 fő) is növelhető.

Egy 20-30 fős tanulócsoportban arra a kérdésre, vajon milyen vállalkozásba kezdhetne csapatunk (egyéni vagy közösen), ha valamilyen okból bezárna az egyetem, avagy végzés után nem találnánk állást és úgy döntenénk, hogy vállalkozásba kezdünk, általában 60-80 vállalkozási ötletet csíhol ki magából. Többnyire nehezíti és lassítja a feladat megoldását, hogy ezeket az ötleteket táblára, vagy A/0-s lapok segítségével a falra kell folyamatosan jegyzetelni és a feladatmegoldás végén nehezebb áttekinteni a javaslatokat, megfelelő szűrést alkalmazni, és közülük szavazással kiválasztani a leginkább megvalósítható (megvalósítandó) 3 vagy 5 javaslatot.

Innovációnk a módszer alkalmazása során

Az általunk kifejlesztett módszer biztos, hogy szabaddalmi igény esetén nem állná ki az újdonság próbáját, hiszen tréningvezetők bizonyára gyakran alkalmazzák munkájuk során. Mi azonban az egyetem technikai lehetőségeihez alkalmazkodva fejlesztettük ki e metódust és tettük hatékonyabbá az órát. Tapasztalatunk szerint ugyanakkor más felsőoktatási intézmények technikai ellátottsága is hasonlós a miénkhez, így a módszer alkalmazásának nincs technikai akadálya.

A módszer lényege, hogy a hallgatói ötleteket laptop vagy számítógép segítségével helyben és azonnal (egy gépirásban jártas hallgató kolléga asszisztensi segítségével) rögzítsék, és egy Excel táblában sorolják fel, és ábrázolják azokat. Ha csak az látna a begépelte adatokat, aki a képernyőt nézi, a módszer persze még

A hallgatók vállalkozás-ötletei
(1., nyers változat)

A	B	C	D	E	F
1. Kreatív bolt	17. Pénzváltó		33. Exkluzív ruhaszalon		
2. Utazási iroda	18. Étterem		34. Rétesbolt		
3. Fordító iroda	19. Autó import		35. Internetes DVD árusítás		
4. Thai masszázs szalon	20. Fallabda		36. Sport centrum		
5. Internet kávézó	21. Mozi		37. Szórakozóhely		
6. Tervező iroda	22. Teázó		38. Kertépítés		
7. Lakberendező bolt	23. Plaza		39. Disco		
8. Tanácsadó cég	24. Válságkezelő-stáb		40. Rendezvényszervező iroda		
9. Épületgépészeti cég	25. Magánklinika		41. Söröző		
10. Nyelvoktatás	26. Galéria		42. Aquapark		
11. Tánciskola	27. Freestyle sulis		43. Henna festő		
12. Futárszolgálat	28. Biztosítás		44. Star Bucks kávézó		
13. Sofőrszolgálat	29. lakberendező iroda		45. Tejbolt		
14. Kézzelkészített ékszerek boltja	30. Kertrendezés		46. DVD kölcsönzés		
15. Reggeliző	31. Quad import		47. Filmforgalmazás		
16. Luxusautók	32. Filmkészítés		48. Alternatív üzemanyag kutatás		
			49. ...		

nem működne, de a készüléket összekötöttük a kivetítővel, s így a hallgatók is folyamatosan látják munkájuk addigi eredményeit.

A brainstorming módszer alapvető szabályai értelmében nem kritizálunk, nem értékelünk, tömörségre, rövidségre törekszünk, nem magyarázunk – csak később. Továbbá az ötletek száma, és nem a minősége fontos, és építünk mások ötletére is. A folyamatos ötletáradat azonnal megjelenik a kivetített képernyőn, és ez újabb lökést ad a hallgatóknak. A csoport méretétől függően percek alatt 40-50 ötlet kerül fel, ami a beállítások folyamatos dinamikus változtatása és a teljes képernyő funkció segítségével mindig egy képernyőn egyszerre látható (1. ábra).

Ha a hallgatók kifogynak az újabb ötletekből, akkor rátérünk a módszer második fázisára. A vállalkozási ötletek értelmezése, tisztázása, a nagyon hasonló javaslatok összevonása, majd súlyozása már több időt vesz igénybe, de itt is a technika segítségével támaszkodunk. A kivágás-beillesztés funkció segítségével az eredeti ötletek csorbítása nélkül vonhatjuk össze a hasonló javaslatokat. Ha valamelyik ötlet további kiegészítésre szorul, akkor azt megjegyzés hozzáfűzésével tesszük világossá (2. ábra).

Az ötletek összevonása és tisztázása után az utolsó fázis keretében a nominális csoport módszerből (NCM) átvett szavazási eljárás segítségével kiválasztjuk a legjobb ötleteket.

A második (értelmezett) fázis eredménye

A	B	C	D	E	F
1. Kreatív bolt, Kézzelkészített ékszerek boltja	17. Pénzváltó	33. Exkluzív ruhaszalon			
2. Utazási iroda, Biztosítás	18. Étterem	34. Rétes, reggeliző, tejbolt			
3. Fordító iroda	19. Autó, motor, quad import	35. Int. DVD árusítás, köcsönzés			
4. Thai masszázsz szalon	20. Fallabda	36. Sport centrum, aquapark			
5. Internet kávézó, teázó	21. Mozi	37. Szórakozóhely, disco			
6. Tervező-lakberendező iroda	22. Plaza	38. Kertépítés, kertrendezés			
7. Lakberendező bolt, iroda	23. Válságkezelő-stáb	39. Rendezvényszervező iroda			
8. Tanácsadó cég	24. Magánklinika	40. Söröző			
9. Épületgépészeti cég	25. Galéria	41. Henna festő			
10. Nyelvoktatás	26. Freestyle sulí	42. Star Bucks kávézó			
11. Tánciskola	27.	43. Alternatív üzemanyag kutatás			
12. Futárszolgálat	28.	44. Filmkészítés, -forgalmazás			
13. Sofőrszolgálat, luxusautók	29.	45.			
14.	30.	46.			
15.	31.	47.			
16.	32.	48.			
		49.			

A szavazás menete úgy történik, hogy az általunk kiosztott papírcetlikre felíratjuk mindenkivel azt az öt ötletet, amit a képernyőn található köztül a legjobbnak tart. Ekkor minden hallgató előtt öt darab, különböző ötletet tartalmazó papír van. Megkérjük őket, hogy az előttük lévő öt cetli köztül válasszák ki a legrosszabbat, és írjanak rá egy egyest, majd fordítsák le. A megmaradt négy köztül a legjobbra írjanak egy ötöst, és szintén fordítsák le. A maradék három köztül a legrosszabbra kettést, és az így fennmaradó kettő köztül a jobbik a négyes a rosszabbik a hármas számot kapja. Az összes szavazólapot begyűjtjük és a meglévő ötletek melletti szavazatoszlopba felvisszük a pontszámokat.

Az így kialakult végeredményt a hallgatókkal közösen értékeljük, és további munka céljából az eredményt tartalmazó file-t elmentjük. Az eredmény file-t összehasonlítjuk más szeminárium csoportok eredményeivel, továbbá a következő órán az „Üzleti ötlet előszűrése” feladat megoldása során felhasználjuk a legjobb 3-5 ötletet (3. ábra).

Az így összegyűjtött üzleti ötletek realitásának megállapítására többféle módszer kínálkozik, egyetemenkőn Vecsenyi János által javasolt előszűrés technikát alkalmazzuk** (4. ábra).

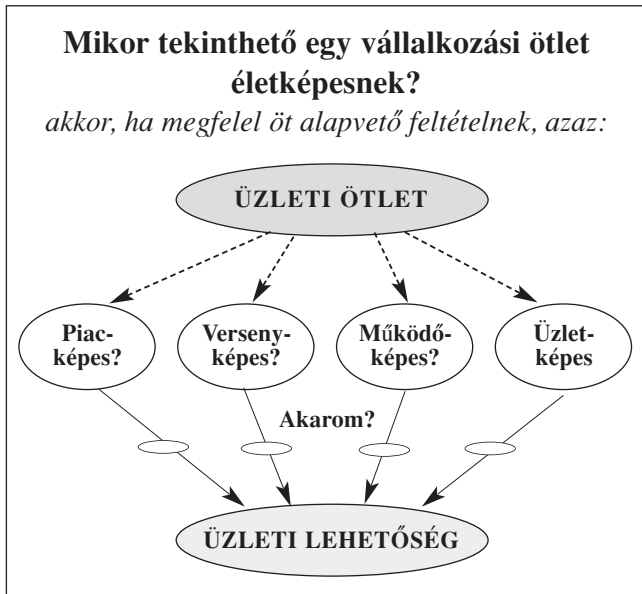
** Lásd Vecsenyi János (2003): Vállalkozás – Az ötlettől az újra-kezdésig. AULA, Budapest

A szavazás eredménye

A	B	C	D	E	F
1. Kreatív bolt, kézzelkészített ékszerek boltja	10	Pénzváltó	4	Exkluzív ruhaszalon	2
2. Utazási iroda, Biztosítás	18	Étterem	5	Rétes, reggeliző, tejbolt	21
3. Fordító iroda	10	Autó, motor, quad import	10	Int. DVD árusítás, köcsönzés	6
4. Thai masszázsz szalon	17	Fallabda	5	Sport centrum, aquapark	25
5. Internet kávézó, teázó	16	Mozi	8	Szórakozóhely, disco	9
6. Tervező-lakberendező iroda	14	Plaza	5	Kertépítés, kertrendezés	8
7. Tanácsadó cég	18	Válságkezelő-stáb	33	Rendezvényszervező iroda	16
8. Épületgépészeti cég	11	Magánklinika	9	Söröző	7
9. Nyelvoktatás	4	Galéria	13	Henna festő	3
10. Tánciskola	5	Freestyle sulí	8	Star Bucks kávézó	18
11. Futárszolgálat	8	Filmkészítés, forgalmazás	8	Alternatív üzemanyag kutatás	12
12. Sofőrszolgálat, luxusautók	27				
13.					

4. ábra

Üzleti ötlet előszűrése

Forrás: Vecsenyi János (2003): Vállalkozás- Az ötlettől az újrakezdésig 111. oldal Aula, Budapest

A hallgatók kreatív készségeit fejleszti – és erre az itt használt technika kiváló lehetőséget biztosít – hogy más csoportmunkák eredményeit is kivetítsük, s így a hallgatók szembesülhetnek azzal, hogy sok esetben egy másik közösség igen jelentős arányban más eredményekre jut, mint amelyeket ők maguk javasoltak.

Az infokommunikációs technológia elterjesztése az oktatásban az Európai Unió programok között is kiemelt prioritás. A kisvállalkozások indítása és működtetése tárgy hallgatói nyitottak az új megoldások iránt. Az általunk kiadott kérdőív feldolgozásánál és értékelésénél a hallgatók kiválóan alkalmazzák a különböző táblázatkezelőket önállóan is. Erre a tudásbázisra később építhetünk más tárgyak oktatásánál is.